

Terveystiete ja etiikka

Terveydenhuollon keskeiset eettiset periaatteet

Kunnioittaa

- ihmiselämää
- ihmisarvoa
- itsemääräämisoikeutta

Velvoitteet

- pitää huolta ja auttaa
- välttää vahingon tuottamista

Periaatteet

- hyödyn/hyvän maksimointi
- oikeudenmukaisuus

Esimerkkejä keskeisistä periaatteista

Ihmisarvon kunnioittaminen

- ihmisoikeudet, itsemääräämisoikeus, valinnanvapaus
- oikeus elää vapaana kivusta ja kärsimyksestä
- oikeus avunsaantiin, yksityisyyteen ja arvokkaaseen kohteluun
- koskee niin asiakkaita/potilaita kuin heidän läheisiään

Elämän kunnioittaminen

- periaate: kaikella elämällä on arvoa
- pyrittävä edistämään inhimillisen elämän säilymistä ja vältettävä sitä, mikä heikentää sitä
- velvoittaa huolehtimaan potilaan hengen säilymisestä mahdollisimman pitkään

Oikeudenmukaisuus

- yhätläisen hoidon tarpeessa olevat potilaat hoidetaan samojen periaatteiden mukaisesti

Palveluntarjoajaan liittyviä tekijöitä

Erot palveluiden

- saatavuudessa
- saavutettavuudessa
- laadussa
- kustannuksissa

Palvelujärjestelmä

- monikanavainen ja sosiaalisen aseman mukaan erotteleva palvelujärjestelmä

Toimintakulttuuri

- väestö- ja asiakaslähtöisyyden puutteet

Kuva: Unsplash.com CDC

Potilaaseen/asiakkaaseen liittyviä tekijöitä

Erot

- terveysosaamisessa
- hakeutumisessa palveluihin
- kyvyssä navigoida palvelujärjestelmissä
- kyvyssä hyötyä palveluista
- lääkärin ja potilaan vuorovaikutuksessa

Hoidon laatu

- oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon

Kohtelu

- oikeus hyvään kohteluun (ihmisarvon, vakaumuksen ja yksityisyyden kunnioitus)

Itsemääräämisoikeus

- hoitoon tarvitaan potilaan suostumus
- hoidon on tapahduttava yhteisymmärryksessä potilaan kanssa.

Kuva: Unsplash.com Tingey Injury Law Firm

Tietojen antaminen potilaille

- Potilaalle on annettava tiedot hänen terveydentilastaan sekä hoidon laajuudesta, riskitekijöistä ja vaihtoehtoista.
- Tiedot on annettava sellaisessa muodossa, että potilas ne ymmärtää (esim. huomioiden potilaan ikä ja äidinkieli).
- Potilaalla on oikeus tarkistaa potilasasiakirjoihin merkityt tietonsa ja tarvittaessa oikaista ne.

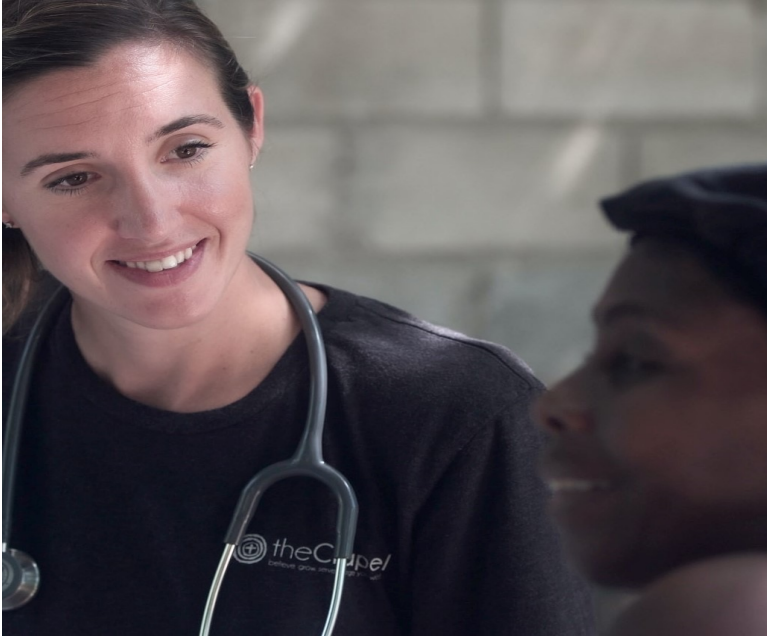
Hoitosuunnitelma

- Potilaalle on tarvittaessa laadittava hoitosuunnitelma.

Valittaminen (oikeusturvakeinot)

- Hoitolaitoksella on oltava potilasasiamies, joka antaa tietoa potilaan oikeuksista ja avustaa tarvittaessa muistutuksen, kantelun tai korvaushakemuksen teossa.

Kuva: Unsplash.com Zach Vessels

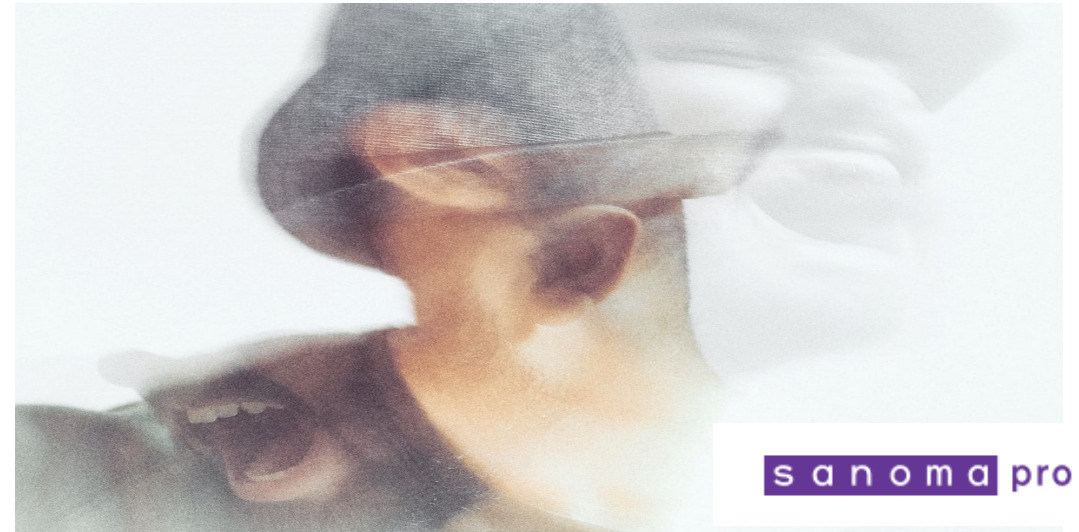
Hoidon on tapahduttava potilaan suostumuksella

- Potilaalla on oikeus päättää omasta hoidostaan terveydenhuollon ammattilaiselta saamiensa tietojen ja hoitovaihtoehtojen pohjalta.
- Alaikäisen kyvyn ilmaista mielipiteensä arvioi lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö.
- Potilan tahtoa on velvollisuus kunnioittaa, vaikka esimerkiksi hoidosta kieltäytyminen uhkaisi hänen henkeään ja terveyttään.
- Lapsen huoltajalla ei ole oikeutta kieltää hoitoa, jota tarvitaan alaikäisen henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.

Mielenterveyslain mukaan tahdosta riippumaton hoito on mahdollista, jos

- kyseessä on vakava mielenterveyden häiriö, jossa todellisuudentaju on selvästi häiriintynyt (psykoosi)
- ilman hoitoa tilanne pahenisi tai vaarantaisi oman tai muiden ihmisten terveyden tai turvallisuuden
- mikään muu hoito ei sovellu tai ole riittävää.

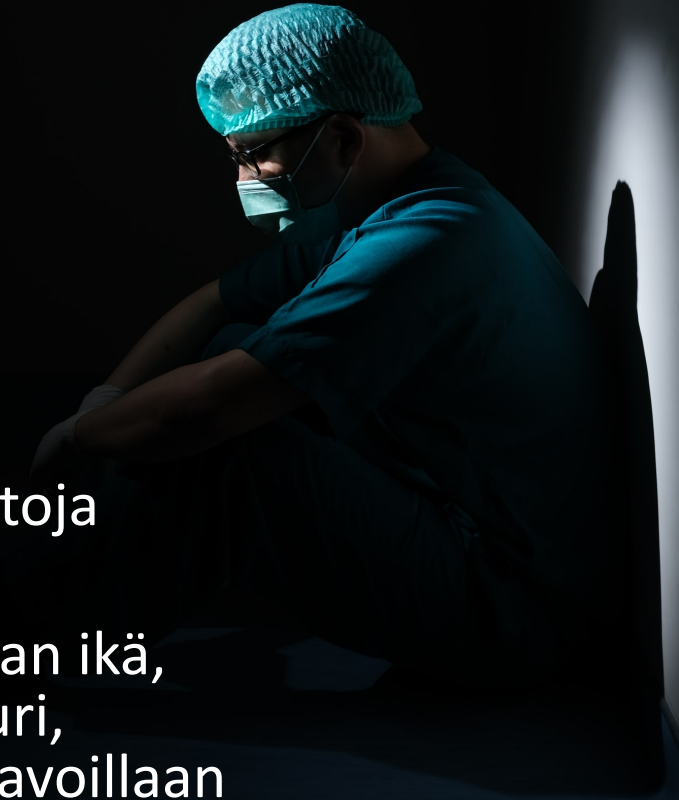
Kuva: Unsplash.com abishek

Terveydenhuollossa priorisointi aiheuttaa usein eettisiä haasteita

Keskeisiä priorisoinnin tarvetta lisääviä tekijöitä

- * yhteiskunnan rajalliset taloudelliset resurssit
 - * ammattitaitoisen hoitohenkilökunnan riittävyys ja voimavarat
 - * tieteen ja teknologian nopea kehitys
 - * väestön ikääntyminen
 - * medikalisaatio (ylitutkiminen, ylidegnosointi, ylihoito)
- **Terveydenhuollon priorisoinnissa** joudutaan ratkomaan, mitä hoitoja järjestetään, millä tavalla ja mille potilasryhmille.
 - **Hoidon saatavuuteen tai laatuun eivät saa vaikuttaa** esim. potilaan ikä, asuinpaikka, sosiaalinen asema, sukupuoli, etninen tausta, kulttuuri, sukupuolinen suuntautuminen tai se, onko potilas omilla elämäntavoillaan mahdollisesti aiheuttanut sairauden.
 - **Hoitoetiikan** mukaa priorisointi voi perustua sairauteen, hoidon tarpeeseen tai hoidon vaikuttavuuteen.

Kuva: Unsplash.com Mulyadi

Ihmisarvon periaate:

kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, ja heillä on samat oikeudet riippumatta heidän ominaisuuksistaan tai asemastaan yhteiskunnassa.

Solidaarisuus:

yhtäläisessä tarpeessa oleville tulee antaa yhtäläinen hoito.

Kustannusvaikuttavuus:

valitaan ^{Cri}_f sellaiset toimintavaihtoehdot, jotka käytettyihin resursseihin nähden tuottavat potilaille eniten terveyttä tai elämänlaatua.

Miten toimien käytettävissä olevilla resursseilla saavutetaan väestön kannalta paras terveyshyöty?

- Suositaan koko väestölle koituvaa terveyshyötyä, ei yksittäisiä potilasryhmiä.
- Käytetään vain vaikuttaviksi osoitettuja menetelmiä.
- Pyritään pysyviin vaikutuksiin.
- Vältetään medikalisaatiota, yli diagnosointia ja ylihoitoa.
- Valitaan terveyshyödyiltään samanarvoisista edullisin.